

Veiksmų programos prioriteto „Energijos efektyvumo ir atsinaujinančių išteklių energijos gamybos ir naudojimo skatinimas“ aktualių uždavinių pažangos vertinimas

Galutinės pažangos vertinimo ataskaitos santrauka

Lietuvos Respublikos energetikos ministerija ministerija

Vilnius, 2018

LIETUVOS RESPUBLIKOS
ENERGETIKOS MINISTERIJA

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Santrauka

Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos užsakymu Smart Continent LT ekspertai 2018 m. vasario – 2018 m. rugpjūčio mėn. vertino 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų veiksmų programos prioriteto „Energijos efektyvumo ir atsinaujinančių išteklių energijos gamybos ir naudojimo skatinimas“ aktualių uždavinių pažangą.

Vertinimo tikslas – patobulinti 2014–2020 m. ES investicijų panaudojimą energijos efektyvumo ir atsinaujinančių išteklių energijos gamybos ir naudojimo skatinimo srityje, įvertinant šių priemonių pažangą, panagrinėjant ir 2007–2013 m. ES fondų investicijų, susijusių su energijos efektyvumo ir atsinaujinančių išteklių energijos gamybos ir naudojimo skatinimu efektyvumą, rezultatyvumą ir poveikį bei tai, kiek investicijos prisidėjo siekiant AIE įstatyme numatytų tikslų iki 2020 m.

Vertinimo uždaviniai:

- įvertinti Veiksmų programos priemonių, skirtų energijos efektyvumo ir AIE gamybos ir naudojimui skatinimui (toliau – priemonės), tinkamumą, įgyvendinimą, įvertinant šių priemonių pažangą;
- įvertinti Veiksmų programos investicijų, skirtų energijos efektyvumo ir AIE gamybos ir naudojimo skatinimui, efektyvumą ir rezultatyvumą, siekiant Veiksmų programoje nustatytų tikslų;
- įvertinti pagal Veiksmų programos priemones, skirtas energijos efektyvumo ir AIE gamybos ir naudojimo skatinimui, įgyvendintų / įgyvendinamų projektų tinkamumą, rezultatyvumą, efektyvumą, poveikį.

Vertinimo objektas:

- Veiksmų programos priemonės, prisidedančios prie Veiksmų programos prioriteto „Energijos efektyvumo ir atsinaujinančių išteklių energijos gamybos ir naudojimo skatinimas“ aktualių uždavinių įgyvendinimo (04.1.1-LVPA-V-108, 04.1.1-LVPA-K-109, 04.1.1-LVPA-K-110, 04.1.1-LVPA-K-112, 04.2.1-IVG-T-811, 04.2.1-LVPA-K-836, 04.3.1-FM-F-001, 04.3.1-FM-F-002, 04.3.1-APVA-V-023, 04.3.1-VIPA-V-101, 04.3.1-FM-F-105, 04.3.2-LVPA-K-102, 04.4.1-LVPA-K-106)¹;
- 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos lėšomis finansuotos energetikos srities priemonės, tik tokia apimtimi, kiek nagrinėta vertinime „2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos poveikio energetikos sektoriui vertinimas“.

Atliekant vertinimą buvo taikyti įvairūs kiekybiniai ir kokybiniai vertinimo duomenų rinkimo ir analizės metodai: antrinių šaltinių apžvalga, elektroninė projektų vykdytojų apklausa, interviu su suinteresuotomis šalimis, atvejo studija (Maltos ir Latvijos), fokusuota grupinė diskusija, statistinių duomenų analizė, gerosios praktikos pavyzdžiai ir kt. Vertinimui buvo naudoti SFMIS duomenys, taip pat iš Lietuvos statistikos departamento ir kitų oficialių šaltinių bei vertinimo metu surinkti duomenys.

Vertinant priemonių tinkamumą buvo atsižvelgiama į tai, ar ir kaip Vertinimo apimtyje esančios priemonės prisideda prie VP numatytų konkrečių uždavinių. Atlikta VP konkrečių uždavinių ir priemonių intervencijos logikos analizė, pirmiausiai apibrėžiant VP tikslus bei konkrečius uždavinius, tada pereinant į priemonių bei remiamų veiklų lygmenį. Nustatyta, kad visų priemonių įgyvendinimas tiesiogiai arba netiesiogiai prisideda prie uždavinių ir padeda spręsti energetikos sektoriaus iššūkius.

Vertinant priemonių kiekybinį prisidėjimą siekiant VP numatytų rodiklių, nustatyta, kad įgyvendinant:

- priemones, prisidedančias prie VP investicinio prioriteto „Padidinti atsinaujinančių išteklių energijos naudojimą“, VP numatyti rodikliai nebus pasiekti;

¹ Pagal Techninę specifikaciją buvo numatyta atlikti vertinimą šioms priemonėms: 04.1.1-LVPA-V-108, 04.1.1-LVPA-K-109, 04.1.1-LVPA-K-110, 04.1.1-LVPA-K-112, 04.3.1-VIPA-V-101, 04.3.1-FM-F-105, 04.3.2-LVPA-K-102, 04.4.1-LVPA-K-106. Ekspertinio vertinimo metu papildomai pasirinktos vertinti ir šios priemonės, prisidedančios prie VP 4 prioriteto: 04.2.1-IVG-T-811, 04.2.1-LVPA-K-836, 04.3.1-FM-F-001, 04.3.1-FM-F-002, 04.3.1-APVA-V-023.

- priemonės, prisidedančias prie VP investicinio prioriteto „Energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančių išteklių energijos vartojimo įmonėse skatinimas“, būtų pasiektas tik „Papildomi atsinaujinančių išteklių energijos pajėgumai“ rodiklis;
- priemonės, prisidedančias prie VP investicinio prioriteto „Energijos vartojimo efektyvumo, pažangaus energijos valdymo ir AIE vartojimo viešosiose infrastruktūrose, įskaitant viešuosius pastatus ir gyvenamųjų namų sektorių, rėmimas“ uždavinio „Sumažinti energijos suvartojimą viešojoje infrastruktūroje ir daugiabučiuose namuose“, VP numatyti rodikliai būtų pasiekti;
- priemonės, prisidedančias prie VP investicinio prioriteto „Energijos vartojimo efektyvumo, pažangaus energijos valdymo ir AIE vartojimo viešosiose infrastruktūrose, įskaitant viešuosius pastatus ir gyvenamųjų namų sektorių, rėmimas“ uždavinio „Padidinti energijos vartojimo efektyvumą šilumos tiekimo srityje ir namų ūkiuose“, būtų pasiekti visi rodikliai, kurių pasiekimui jau yra įgyvendinamos priemonės;
- priemonės, prisidedančias prie VP investicinio prioriteto „Pažangiųjų žemos ir vidutinės įtampos paskirstymo sistemų diegimas ir plėtojimas“, VP numatyti rodikliai būtų pasiekti.

Siekiant įvertinti priemonėms skirtų lėšų pakankumą, vertinimo metu buvo palyginta, kokia lėšų dalis kontraktuota ir kokia dalis rodiklių planuojama pasiekti pagal sudarytas sutartis². Įvertinus 13 priemonių, nustatyta, kad 12 priemonių skirtas finansavimas yra pakankamas – panaudojus suplanuotas lėšas būtų pasiektos ir / ar viršytos priemonėms numatytų rodiklių reikšmės, išskyrus priemonės 04.2.1-LVPA-K-836 „Atsinaujinantys energijos ištekliai pramonei“ rodiklių reikšmes. Šios priemonės įgyvendinimui vertinimo metu kontraktuota lėšų dalis beveik 14 proc. viršija numatytą skirti finansavimą (vertinant pradinį priemonei suplanuotą skirti finansavimą), o vieno iš rodiklių (papildomi atsinaujinančių išteklių energijos gamybos pajėgumai) reikšmės pasiekimas siekia 86 proc.

Vertinant, ar 2014–2020 m. laikotarpiu buvo atsižvelgta į rekomendacijas, pateiktas 2007–2013 m. laikotarpio ES struktūrinės paramos poveikio energetikos sektoriui vertinimo galutinėje ataskaitoje, galima teigti, kad beveik visos rekomendacijos jau yra įgyvendintos ir šiuo metu taikomos. Remiantis Maltos ir Latvijos praktika, taikant energijos vartojimo efektyvumo ir AIE skatinimo priemones, nustatyta, kad šalys dažniausiai pasirenka potencialiausią AIE rūšį ir didžiausią dalį investicijų nukreipia į jos plėtros skatinimą. Latvijos atveju buvo pasirinktas biokuras (mediena), kadangi šalis pasižymi dideliais medienos ištekliais, Maltoje – saulės energija (Maltos saulės ištekliai vertinami kaip geriausi Europoje), tačiau toks investicijų koncentravimas lemia nepakankamai plėtojamas kitas potencialias rūšis ir per mažą šaltinių diversifikavimą, kas gali nulemti kainų augimą.

Energijos efektyvumo skatinimo srityje, populiariausia taikoma priemone išlieka pastatų renovacija, tačiau Maltos atveju (dėl klimato išskirtinumo), populiari priemonė yra dvigubų stiklų keitimas ir stogų izoliacija. Pareiškėjams nėra subsidijuojami darbai, tinkamomis išlaidomis yra laikomos tik medžiagos. Tačiau ši priemonė susilaukia pareiškėjų dėmesio ir yra taikoma nuo 2006 m. Latvijoje pastatų renovacija yra atliekama taikant finansines priemones (taikomas ESCO modelis), kadangi pastatų fondas turi didelį investicijų poreikį.

Remiantis 2007–2013 m. galutine vertinimo ataskaita, 2007–2013 m. laikotarpio priemonių rezultatyvumu bei efektyvumu bei užsienio šalių patirties analize, 2014–2020 m. laikotarpiu rekomenduojama tęsti priemones susijusias su viešosios paskirties pastatų renovacija, daugiabučių renovacija, AIE panaudojimo skatinimu, šilumos tinklų modernizavimu.

Valstybei nuosavybės teise priklausančių pastatų, savivaldybių viešųjų pastatų ir daugiabučių fondas turi didelį potencialą energijos vartojimo efektyvumo didinimo srityje (2007–2013 m. laikotarpiu viešųjų centrinės valdžios pastatų renovuota tik 9,8 proc., viešųjų savivaldai priklausančių pastatų 12,5 proc., o daugiabučių 3,1 proc., viso potencialo). Rekomenduojama ir toliau tęsti viešųjų ir daugiabučių pastatų atnaujinimo priemones, kadangi:

² Jeigu vertinimo metu priemonė nebuvo pasiekusi jokių faktinių rodiklių reikšmių, buvo atliekami skaičiavimai, kurių metu buvo vertinama, ar priemonei skirtos lėšos būtų pakankamos rodikliams pasiekti.

- vienas atnaujintas centrinei valdžiai priklausantis pastatas per metus vidutiniškai leistų energijos vartojimo intensyvumą sumažinti 137280 kWh, vartotojai patirtų 8236,80 Eur sutaupymus³;
- vienas atnaujintas savivaldybei priklausantis pastatas per metus vidutiniškai leistų energijos vartojimo intensyvumą sumažinti 130020 kWh, vartotojai patirtų 7801,20 Eur sutaupymus;
- vienas atnaujintas daugiabutis per metus vidutiniškai leistų energijos vartojimo intensyvumą sumažinti 139920 kWh, vartotojai patirtų 8395,20 Eur sutaupymus.

Šilumos tiekimo sistemų modernizavimas leidžia užtikrinti energijos vartojimo efektyvumą ir patikimumą, atsižvelgiant į tai, kad investicijos į šilumos tinklų modernizavimą turi ilgą atsiperkamumo laikotarpį (20–30 m.), reikalinga išorinė intervencija, kuri paskatintų investicijas, tačiau atsižvelgiant į tai, kad yra finansuojamos ir energetikos efektyvumo priemonės (pastatų renovacija), rekomenduojama prieš finansuojant šilumos tinklų modernizavimo projektus įvertinti jų poreikį (atlikti kompleksinį energijos poreikio / sunaudojimo vertinimą). Šilumos tinklų modernizavimo potencialas vertinamas vidutiniškai, atsižvelgiant į tai, kad bendras šilumos tinklų ilgis Lietuvoje siekia 2880 km, o per 2007–2013 m. ir 2014–2020 m. laikotarpius buvo modernizuota 1350 km – 46 proc. viso šilumos tinklų ilgio.

Rekomenduojama tęsti priemones, susijusias su biokuro panaudojimo skatinimu. Biokuro skatinimas šilumos sektoriuje svarbus dėl diversifikacijos užtikrinimo, kaip svertas dujoms. Taip pat svarbu ir toliau užtikrinti centralizuoto šilumos tinklų ir individualaus šildymo (pvz. saulės energija) nekonkuravimą – katilų keitimas namų ūkiuose remiamas tik tokiu atveju, jei namų ūkiai nėra prijungti ir neturi galimybės būti prijungti prie centralizuoto šilumos tiekimo tinklų.

Siekiant efektyvaus lėšų panaudojimo ir didesnių investicinių šaltinių, rekomenduojama tokioms priemonėms finansuoti taikyti efektyvesnes finansavimo formas arba mažinti finansavimo intensyvumą.

Įvertinus rodiklių rezultatyvumą, nustatyta, kad:

- konkretaus uždavinio „Padidinti atsinaujinančių išteklių energijos naudojimą“ rezultato ir produkto rodiklių pasiekimo tikimybė iki 2023 m. vertinama kaip maža. Vertinimo metu rezultato rodiklis nėra pasiektas, norint jį pasiekti būtina ir ir toliau vystyti AIE, tačiau svarbu paminėti, kad prie rezultato rodiklio pasiekimo prisideda ne tik ES struktūrinėmis lėšomis finansuojami projektai. Produkto rodiklių pasiekimas taip pat nėra aiškus, kadangi nei priemonėse, nei su pareiškėjais sudarytose sutartyse suplanuoti pasiekti rodikliai nepasiektų VP konkrečiam uždaviniui numatytų rodiklių reikšmių.
- konkretaus uždavinio „Sumažinti energijos vartojimo intensyvumą pramonės įmonėse“ rezultato ir produkto rodiklių pasiekimo tikimybė vertinama kaip maža. Rezultato rodiklis nėra pasiektas, tačiau darant prielaidą, kad energijos suvartojimo intensyvumas pramonės įmonėse išlaikys 1995–2015 m. tendencijas, tikėtina, kad rodiklis iki 2023 m. bus pasiektas. Tačiau vertinant produkto rodiklių pasiekimą pagal tai, kokios reikšmės yra numatytos sudarytose sutartyse, šios reikšmės yra nepakankamos, kad būtų pasiekti VP numatyti rodikliai.
- konkretaus uždavinio „Sumažinti energijos suvartojimą viešojoje infrastruktūroje ir daugiabučiuose namuose“ rodiklių pasiekimo tikimybė vertinama kaip maža. Atsižvelgiant į tai, kad didžioji dalis vertinimo apimtyje esančių priemonių, kurios prisideda prie šio konkretaus uždavinio įgyvendinimo, vertinimo metu nėra pasiekusios faktinių rodiklių reikšmių, o atlikus skaičiavimus buvo nustatyta, kad norint pasiekti rodiklius pareiškėjų susidomėjimas turėtų būti bent keliolika kartų didesnis nei yra, abejojama, kad iki 2023 m. rodikliai bus pasiekti.
- konkretaus uždavinio „Padidinti energijos vartojimo efektyvumą šilumos tiekimo srityje ir namų ūkiuose“ rezultato ir produkto rodiklių pasiekimo tikimybė vertinama vidutiniškai. Nors siekiama rodiklio „Modernizuoti centralizuoti šilumos tiekimo tinklai“ reikšmė vertinimo metu viršyta beveik du kartus, tačiau su juo susijusių rodiklių („Transportavimo bei paskirstymo nuostoliai šilumos tinkluose“ ir „Šilumos vartotojai, kuriems šiluma tiekama patikimiau ir pagerėjo tiekimo

³ 1 kWh šiluminės energijos kaina 0,06 Eur. Kaina apskaičiuota remiantis Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisija. < <https://www.vkekk.lt/siluma/Puslapiai/silumos-kainu-statistika/silumos-kainos.aspx> >

kokybė“) reikšmės nėra pasiektos, nors kontraktuota lėšų dalis sudaro 95 proc. visų numatytų skirti priemonės įgyvendinimo lėšų. Transportavimo bei paskirstymo nuostolių sumažėjimo rodiklio nepasiekimą galėjo lemti tai, kad buvo nustatytas per daug ambicingas tikslas arba tai, kad pareiškėjų atrinkti modernizavimui tinkami centralizuoto šilumos tiekimo tinklai nebuvo seniausi ir nuostolingiausi tinklai Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad šis rodiklis yra siekiamas nacionaliniu lygiu, tad prie jo prisideda ir kitais šaltiniais, ne tik ES struktūrinių fondų lėšomis, finansuojamos veiklos.

- konkretaus uždavinio „Išbandyti pažangiojo tinklo technologijų diegimo perspektyvas“ rezultato ir produkto rodiklių pasiekimo tikimybė vertinama kaip didelė – sudarytose sutartyse numatytos pasiekti rodiklių reikšmės siekia daugiau nei 50 proc. VP numatytų pasiekti rodiklių reikšmių ir pagal priemonę vertinimo metu kontraktuota lėšų dalis sudaro 33 proc. numatytų skirti lėšų, todėl tikėtina, kad kontraktavus likusią lėšų dalį iki 2023 m. pabaigos numatytos VP rodiklių reikšmės bus pasiektos.

VP 4 prioriteto veiklos rezultatų peržiūros plane numatytų tarpinių (2018 m.) ir siektinų (2023 m.) rodiklių reikšmių pasiekimas vertinamas kaip aukštas, kadangi Vertinimo metu didžioji dalis numatytų reikšmių yra pasiektos.

Apibendrinant rodiklių reikšmių pasiekimus, galima teigti, kad skirtos investicijos daugeliu atvejų yra pakankamos ir prisideda prie rodiklių pasiekimo, tačiau rodiklių pasiekimo tikimybę mažina vėluojanti projektų įgyvendinimo pradžia, priemonių nepaleidimas, pareiškėjų mažas susidomėjimas (pvz., 04.1.1-LVPA-K-110 „Nedidelės galios biokuro kogeneracijos skatinimas“ priemonė).

2007–2013 m. laikotarpiu investicijos buvo nukreiptos į infrastruktūros modernizavimą, integraciją į Vakarų energetikos rinką, energijos tiekimo saugumą ir patikimumą, AIE dalies energijos gamyboje bei suvartojime didinimą, būsto sąlygų ir aplinkos kokybės gerinimą.

2007–2013 m. laikotarpiu elektros ūkyje sukurta infrastruktūra vertinama teigiamai (dėl prisidėjimo prie strategiškai svarbios jungties su Lenkija sukūrimo bei dėl tiesioginio siekio didinti elektros energijos tiekimo patikimumą atliepimo), nenustatyta perteklinės infrastruktūros bruožų. 2014–2020 m. laikotarpiu yra tęsiamos investicijos į naujų transformatorinių pastatų ir skirstyklų įrengimą ar atnaujinimą, diegiant pažangiojo tinklo elementus. Projektų metu potencialiai sukurta infrastruktūra vertinama teigiamai, kadangi projektai galės būti naudojami kaip gerosios praktikos pavyzdžiai siekiant paskatinti pačius ūkio subjektus investuoti į transformatorinių atnaujinimą, diegiant pažangiojo tinklo elementus.

2007–2013 m. laikotarpiu pagal priemonę „Gamtinių dujų perdavimo sistemos modernizavimas ir plėtra“ finansavimas buvo skirtas projekto „Magistralinio dujotiekio Jurbarkas–Klaipėda statyba“ įgyvendinimui, kuris užtikrino Lietuvos dujų sistemos sužiedinimą. Infrastruktūros panaudojimo tęstinumas ir aktualumas toliau nevertinamas šio vertinimo apimtyje, kadangi vertinamų priemonių apimtyje nėra priemonių, kurios būtų nukreiptos į dujų ūkį.

Šilumos energijos perdavimo vamzdynai yra nusidėvėję, todėl juos būtina keisti naujais, moderniais, galinčiais patiekti reikiama šilumos energijos kiekį. 2007–2013 m. sukurta infrastruktūra yra vertinama teigiamai. 2014–2020 m. laikotarpiu taip pat yra suplanuotos investicijos centralizuoto šilumos tiekimo tinklų modernizavimui, nuostolių mažinimui ir patikimumo didinimui.

2007–2013 m. laikotarpiu įgyvendinti projektai pastatų ūkyje leido sutaupyti vidutiniškai 560 GWh energijos šių pastatų šildymui. Renovacija turi dar nemažą potencialą Lietuvoje, kadangi viešųjų centrinės valdžios pastatų renovuota 9,8 proc., viešųjų savivaldai priklausančių pastatų – 12,5 proc. potencialo, o daugiabučių renovuota tik 3,1 proc., todėl investicijos į pastatų atnaujinimą vertinamos teigiamai ir jų metu sukurama infrastruktūra nėra laikoma pertekline.

Vertinant 2007–2013 m. laikotarpiu sukurtą infrastruktūrą nebuvo nustatyta perteklinių investicijų. Didžioji dalis priemonių yra tęsiamos ir 2014–2020 m. laikotarpiu.

2014–2020 m. laikotarpiu yra taikomas įvairios finansavimo formos: finansinės priemonės, negrąžintinos subsidijos bei grąžinamoji subsidija.

Grąžintinos subsidijos forma, taikoma valstybei nuosavybės teise priklausančių pastatų atnaujinimui yra nauja, netaikyta ankstesniais finansavimo laikotarpiais. Ataskaitos rengimo metu dar nebuvo sudarytos

nei vienos finansavimo sutarties, todėl jos tinkamumo vertinimo galimybės yra ribotos. Tačiau galima paminėti, teoriniu aspektu, kelis pagrindinius privalumus: atsakingesnis investicijų poreikio vertinimas, pakartotinis lėšų panaudojimas, vidutinio sudėtingumo administravimo mechanizmas. Pažymėtina, jeigu įgyvendinant savivaldybių viešųjų pastatų atnaujinimo priemonę nebūtų pareiškėjų susidomėjimo, siūloma įvertinti galimybę taikyti patrauklesnį finansavimo būdą, pvz., gražinamąją subsidiją. Tai leistų savivaldybėms aktyviau teikti paraiškas, kadangi paskolų priemonė gali būtų nepatraukli dėl savivaldybėms nustatytų skolinimosi limitų.

2014–2020 m. laikotarpiu yra finansuojamas AIE naudojančių energijos gamybos pajėgumų diegimas pramonės įmonėse, atsižvelgiant į tai, kad priemonė sulaukė didelio pareiškėjų skaičiaus, siūloma taikyti efektyvesnes finansavimo formas arba sumažinti finansavimo intensyvumą.

Finansinės priemonės aktyviai taikomos pastatų modernizavimo srityje, 2007–2013 m. laikotarpiu toks finansavimo būdas jau buvo taikytas (finansinė priemonė „JESSICA kontroliuojantysis fondas“), todėl yra sukaupta pakankamai patirties. Atsižvelgiant į tai, kad daugiabučių modernizavimas, taikant finansų priemones jau yra įsibėgėjęs, rekomenduojama finansavimo formos ir būdo nekeisti.

Negrąžintinos subsidijos forma yra tinkamiausia finansuojant projektus, kurie yra valstybinės svarbos (tačiau remiantis privačiais interesais nebūtų įgyvendinami) arba kurių investicijų atsipirkimo laikas yra ilgas ir patys pareiškėjai savo iniciatyva neinvestuotų. Negrąžintina subsidiją rekomenduojama taikyti šilumos bei AIE ūkių pareiškėjams. 2007–2013 m. laikotarpiu finansuoti energetikos srities (investicijos, susijusios su energijos efektyvumu ir atsinaujinančių išteklių energijos gamybos ir naudojimo skatinimu) projektai lėmė keletą esminių pokyčių: biokuro skatinimas lėmė tai, kad šilumos ūkyje atsirado diversifikavimas ir sumažėjo priklausomybė nuo dujų ir vienintelio energijos tiekėjo (2008–2015 m. laikotarpiu vartotojai per šilumos energijos kainą sutaupė 563,65 mln. Eur), modernizavus šilumos trasas 3,5 proc. sumažėjo šiluminės energijos perdavimo nuostoliai, elektros tinklų modernizavimas taip pat leido sumažinti nuostolius (sumažėjo 3,23 proc.). 2007–2013 m. laikotarpiu skirtas finansavimas prisidėjo prie energijos vartojimo efektyvumo didėjimo, kadangi buvo atnaujinti 763 daugiabučiai, kas leido padidinti energijos vartojimo efektyvumą 67,3 proc.

Vertinimo metu nebuvo nustatyta projektų neatitikimų VP numatytiems tikslams ir konkretiems uždaviniams. Priemonių finansavimo sąlygų aprašuose nurodytos remiamos veiklos visiškai atitinka VP nustatytus poreikius energetikos sektoriuje ir prisideda prie šio sektoriaus iššūkių sprendimo. Įgyvendinamais projektais pareiškėjai įsipareigoja siekti priemonėse numatytų rodiklių, kurie yra tiesiogiai susiję su VP nurodytais konkrečiais uždaviniais ir rodikliais.

Įgyvendinamų projektų tinkamumas glaudžiai susijęs su priemonių, pagal kurias įgyvendinami projektai, tinkamumu. Atsižvelgiant į tai, kad atlikus priemonių tinkamumo vertinimą bei priemonių atitikimą intervencijų logikai buvo nustatyta, kad priemonės yra tinkamos, todėl daroma išvada, kad projektai taip pat yra tinkami ir atitinka VP intervencijos logiką.

Labiausiai prie energijos efektyvumo tikslo (iki 2020 m. sutaupyta energijos kiekis būtų 11,674 TWh galutinės energijos) prisideda projektai, kurių metu vykdomas pastatų atnaujinimas. Kiekybiniu atžvilgiu prie šio tikslo labiausiai prisideda vykdomas daugiabučių modernizavimas, kurio metu sutaupyta energijos kiekis sudarytų trečdalį siekiamo tikslo reikšmės. Įgyvendinant viešųjų pastatų atnaujinimą būtų pasiekti 0,06 TWh energijos kiekio sutaupymai.

Siekiant AIE strateginio tikslo (iki 2020 m. AIE dalis, palyginti su šalies bendruoju galutiniu energijos suvartojimu, turi sudaryti ne mažiau kaip 23 proc.) labiausiai prisideda projektai, kuriuos įgyvendinant siekiama sukurti didelio naudingumo kogeneracijos pajėgumus, naudojančius AIE, įrengti biokurą naudojančius šilumos gamybos įrenginius rekonstruojamose ar naujai statomose katilinėse, atnaujinti biokurą naudojančius šilumos gamybos įrenginius.

Atkreipiamas dėmesys, kad tikslas, jog 2020 m. AIE dalis galutiniame energijos balanse sudarytų ne mažiau kaip 23 proc., buvo pasiektas 2014 m. Prie šio tikslo pasiekimo prisidėjo 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos lėšomis finansuotų kogeneracinių (šilumos ir elektros gamybos) elektrinių, biokuro katilinių statymas, kitais finansavimo šaltiniais remiama vėjo ir saulės elektros energijos gamybos plėtra.

Vertinant priemones, prisidedančias prie AIE didesnio naudojimo, didžiausią rezultatą pavyks pasiekti įgyvendinant 04.1.1-LVPA-V-108 „Didelio efektyvumo kogeneracijos skatinimas Vilniaus mieste“

priemonę. Pagal šią priemonę įgyvendinamas vienas didelės apimties projektas, kurio metu bus sukurti 228 MW papildomi AIE gamybos pajėgumai. Įgyvendinant likusias keturias priemones bendrai siekiama sukurti 147,05 MW papildomus AIE gamybos pajėgumus (vertinimo metu sudarytose sutartyse suplanuota pasiekti 75 proc. šio rodiklio).

Siekiant galutinės energijos mažesnio suvartojimo (iki 2020 m. suvartotos galutinės energijos kiekis turi būti 17 proc. mažesnis, palyginti su 2009 m.) prisideda projektai, kurių įgyvendinimo metu vykdomas daugiabučių namų atnaujinimas ir modernizavimas, savivaldybių institucijų ir įstaigų naudojamų pastatų atnaujinimas ir modernizavimas, valstybės institucijų ir įstaigų naudojamų pastatų atnaujinimas ir modernizavimas, miestų gatvių apšvietimo modernizavimas. Vertinimo metu nustatyta, kad prie šio tikslo labiausiai prisideda daugiabučių atnaujinimas, kuris vykdomas pagal 04.3.1-FM-F-001 „Daugiabučių namų atnaujinimas“ priemonę.

Iškastinio kuro kaina 2017 m. vidutinio dydžio įmonėms buvo 43 proc., o vidutinio dydžio namų ūkiams 40 proc. mažesnė, palyginti su 2013 m. Prie kainų mažėjimo prisidėjo biokuro naudojimo energijos gamybai plėtra, taip pat ir 2015 m. priimtas nutarimas panaikinti elektros energijos supirkimo kvotas ir nebenustatyti remtinės elektros energijos, pagamintos iškastinį kurą naudojančiose kogeneracinėse elektrinėse, apimčių.

Atsižvelgiant į tai, kad vykdant energetikos sektoriaus plėtrą bei mažinant energetinį skurdą remiama AIE plėtra šilumos ir bendros šilumos bei elektros gamyboje, iškastinio kuro panaudojimas bei jo kaina mažės ir ateityje. Elektros energijos, pagamintos iš AIE, maksimalūs tarifai ir supirkimo tarifų dydžiai, nustatyti Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos, nuo 2016 m. nekinta, kadangi vykdoma elektros energijos gamybos iš skirtingų AIE plėtra bei yra pasiekti Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatyme numatyti tikslai.

Šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis preliminariais duomenimis 2018 m. buvo beveik 18 proc. mažesnis, palyginti su 2005 m. Prie ŠESD kiekio mažėjimo prisideda priemonės, kurių finansavimas nukreiptas į biokuro skatinimą (04.1.1-LVPA-V-108 „Didelio efektyvumo kogeneracijos skatinimas Vilniaus mieste“, 04.1.1-LVPA-V-109 „Biokuro panaudojimo skatinimas šilumos energijai gaminti“, 04.1.1-LVPA-V-110 „Nedidelės galios biokuro kogeneracijos skatinimas“) bei pastatų atnaujinimą (04.3.1-FM-F-001 „Daugiabučių namų atnaujinimas“, 04.3.1-FM-F-002 „Savivaldybių viešųjų pastatų atnaujinimas“, 04.3.1-VIPA-V-101 „Valstybei nuosavybės teise priklausančių pastatų atnaujinimas“, 04.3.1-FM-F-105 „Energijos vartojimo efektyvumo didinimas viešojoje infrastruktūroje“). Įgyvendinant projektus pagal šias priemones bendrai siekiama ŠESD kiekį sumažinti daugiau nei 500 tūkst. t CO₂ ekvivalentu. Įgyvendinant projektą pagal 04.1.1-LVPA-V-108 „Didelio efektyvumo kogeneracijos skatinimas Vilniaus mieste“ priemonę siekiama sumažinti 59 proc. viso siekiamo sumažinti ŠESD kiekio, projektų, įgyvendinamų pagal 04.3.1-FM-F-001 „Daugiabučių namų atnaujinimas“ priemonę, metu siekiama sumažinti 21 proc. viso siekiamo sumažinti ŠESD kiekio.

Apibendrinant galima teigti, kad įgyvendinant Veiksmų programą siekiama spręsti nemažai energetikos sektoriaus iššūkių, tačiau šių iššūkių sprendimą riboja tai, kad dalis priemonių įpusėjus programavimo laikotarpiui nėra vykdomos arba pagal priemones įgyvendinami projektai nėra baigti ir nėra pasiektų faktinių duomenų. Tokia situacija riboja ir pažangos vertinimo atlikimą, kuomet nesant faktinių duomenų nebuvo galimybės tiksliau įvertinti priemonių rezultatyvumą ir / ar rodiklių, numatytų Veiksmų programoje, pasiekimą. Veiksmų programos pažangos vertinimą tikslinga atlikti ne pagal numatytą išankstinį planą, tačiau atsižvelgus į priemonių vykdymo situaciją, t. y. kuomet jų vykdymas įsibėgėjęs ir bent dalis projektų įgyvendinta.